

THÚC ĐẨY TÀI CHÍNH KHÍ HẬU HƯỚNG ĐẾN PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

● ĐẶNG THU TRANG

Khoa Tài chính Ngân hàng và Bảo hiểm
Trường Đại học Kinh tế Kỹ thuật công nghiệp

TÓM TẮT:

Bài báo đề cập đến vai trò quan trọng của tài chính khí hậu trong việc ứng phó với biến đổi khí hậu. Tài chính khí hậu không chỉ bao gồm các nguồn lực tài chính dành cho việc giảm thiểu tác động của biến đổi khí hậu mà còn cho các chiến lược thích ứng, đặc biệt là ở các quốc gia đang phát triển. Bài báo làm rõ các thách thức trong việc huy động tài chính khí hậu và những sáng kiến quốc tế để giải quyết vấn đề này, từ đó cung cấp những giải pháp tài chính bền vững và hiệu quả.

Từ khóa: tài chính, khí hậu, biến đổi, nông nghiệp, tài nguyên.

1. Đặt vấn đề

Biến đổi khí hậu đã và đang là một trong những thách thức lớn nhất đối với loài người, ảnh hưởng đến mọi mặt của đời sống, từ sản xuất nông nghiệp, tài nguyên nước, đến các hệ sinh thái và sức khỏe cộng đồng. Các hiện tượng như lũ lụt, hạn hán, bão tố ngày càng trở nên nghiêm trọng và phức tạp hơn. Để đối phó với những thách thức này, các quốc gia không thể hành động một mình mà cần có sự hợp tác toàn cầu. Tài chính khí hậu trở thành yếu tố quyết định trong việc triển khai các dự án giảm thiểu và thích ứng với biến đổi khí hậu. Tuy nhiên, việc huy động nguồn tài chính đủ lớn và bền vững vẫn là vấn đề nan giải. Các quốc gia đang phát triển, vốn có ít nguồn lực và dễ bị tổn thương bởi tác động của biến đổi khí hậu, đặc biệt gặp khó khăn trong việc tiếp cận các nguồn tài chính này. Do đó, việc xây dựng các cơ chế tài chính khí hậu hiệu quả, công bằng và phù hợp với nhu cầu thực tế là điều vô cùng quan trọng để thúc đẩy các hành động khí hậu cụ thể.

2. Khái niệm và tầm quan trọng của tài chính khí hậu

Tài chính khí hậu đề cập đến việc huy động, quản lý và phân bổ các nguồn lực tài chính nhằm hỗ trợ các hoạt động giảm thiểu và thích ứng với biến đổi khí hậu. Theo định nghĩa của Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế (OECD), tài chính khí hậu bao gồm các khoản đầu tư vào các dự án và chương trình giúp giảm phát thải khí nhà kính, tăng cường khả năng chống chịu của cộng đồng và hệ sinh thái trước các tác động của biến đổi khí hậu.

Tầm quan trọng của tài chính khí hậu được thể hiện qua nhiều khía cạnh. *Thứ nhất*, nó đóng vai trò then chốt trong việc hỗ trợ các quốc gia thực hiện các cam kết quốc tế về giảm phát thải, như Thỏa thuận Paris 2015. *Thứ hai*, tài chính khí hậu giúp thúc đẩy phát triển bền vững bằng cách đầu tư vào các dự án năng lượng tái tạo, cải thiện hiệu quả năng lượng và bảo vệ tài nguyên thiên nhiên. *Thứ ba*, đối với các quốc gia đang phát triển, tài chính khí hậu cung cấp nguồn lực cần thiết để xây

dựng cơ sở hạ tầng chống chịu với biến đổi khí hậu, bảo vệ người dân trước các hiện tượng thời tiết cực đoan.

Tại Việt Nam, tài chính khí hậu đóng vai trò quan trọng trong việc thực hiện Chiến lược Quốc gia về Biến đổi Khí hậu và Tăng trưởng Xanh. Theo Báo cáo Quốc gia về Khí hậu và Phát triển cho Việt Nam của Nhóm Ngân hàng Thế giới năm 2022, Việt Nam cần đầu tư khoảng 368 tỷ USD từ nay đến năm 2040 để đạt được các mục tiêu về khí hậu và phát triển. Điều này cho thấy việc huy động và sử dụng hiệu quả tài chính khí hậu là yếu tố quyết định cho sự phát triển bền vững của đất nước. Tuy nhiên, việc huy động và sử dụng hiệu quả tài chính khí hậu đang đối mặt với nhiều thách thức đáng kể.

3. Thách thức trong huy động tài chính khí hậu

Theo Báo cáo của Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế (OECD), năm 2022, các nước phát triển đã cung cấp và huy động tổng cộng khoảng 115,9 tỷ USD để tài trợ cho các quốc gia đang phát triển ứng phó với biến đổi khí hậu. Tuy nhiên, con số này vẫn chưa đáp ứng đủ nhu cầu thực tế, đặc biệt khi nhiều quốc gia đang phát triển cần nguồn lực lớn để thực hiện các dự án giảm thiểu và thích ứng.

Tại Việt Nam, nhu cầu tài chính cho các hoạt động liên quan đến biến đổi khí hậu rất lớn. Theo Báo cáo Quốc gia về Khí hậu và Phát triển cho Việt Nam của Nhóm Ngân hàng Thế giới, năm 2022, Việt Nam cần đầu tư khoảng 368 tỷ USD từ nay đến năm 2040 để đạt được các mục tiêu về khí hậu và phát triển. Tuy nhiên, việc huy động nguồn lực này đang gặp nhiều khó khăn. Mặc dù Chính phủ Việt Nam đã có nhiều chính sách và chương trình hành động, nhưng việc huy động tài chính vẫn gặp thách thức do hạn chế về ngân sách và khả năng tiếp cận các nguồn vốn quốc tế.

Một thách thức khác là sự thiếu hụt các cơ chế tài chính phù hợp và hiệu quả. Theo Báo cáo "Tác động Biến đổi Khí hậu Quốc gia và Thích ứng - Báo cáo cuối cùng" của AFD năm 2023, nhiều quốc gia đang phát triển, bao gồm Việt Nam, chưa có các cơ chế tài chính đủ mạnh để thu hút đầu tư từ khu vực tư nhân vào các dự án khí hậu. Điều này đòi hỏi sự

cải thiện trong chính sách và khung pháp lý để tạo điều kiện thuận lợi cho việc huy động và sử dụng hiệu quả tài chính khí hậu. Báo cáo "Triển vọng Kinh tế Đông Nam Á, Trung Quốc và Ấn Độ 2023" của OECD năm 2023 cho biết các công cụ chính cho tài chính khí hậu bao gồm công cụ nợ, cho vay ưu đãi, các khoản tài trợ trực tiếp, trợ cấp và vốn góp cấp dự án. Tuy nhiên, việc triển khai các công cụ này tại Việt Nam còn gặp nhiều hạn chế, đặc biệt trong việc thu hút đầu tư từ khu vực tư nhân.

Ngoài ra, việc thiếu minh bạch và khả năng giám sát trong quản lý tài chính khí hậu cũng là một vấn đề. Báo cáo của Ủy ban Liên Chính phủ về Biến đổi Khí hậu (IPCC) năm 2022 chỉ ra rằng, sự thiếu minh bạch trong việc sử dụng các nguồn tài chính có thể dẫn đến hiệu quả thấp và giảm niềm tin từ các nhà tài trợ quốc tế. Do đó, việc xây dựng các hệ thống giám sát và báo cáo minh bạch là cần thiết, để đảm bảo tài chính khí hậu được sử dụng đúng mục đích và hiệu quả.

Việc triển khai hiệu quả các dự án tài chính khí hậu tại Việt Nam cũng gặp phải thách thức lớn do thiếu hụt nguồn nhân lực chất lượng cao. Báo cáo của AFD năm 2023, một trong những rào cản chính đối với việc thực hiện các chiến lược thích ứng và giảm thiểu tác động của biến đổi khí hậu là sự thiếu hụt về chuyên môn và kỹ năng trong lĩnh vực này. Cụ thể, báo cáo nhấn mạnh, mặc dù Việt Nam đã có những bước tiến đáng kể trong việc xây dựng các chính sách và kế hoạch hành động liên quan đến biến đổi khí hậu, nhưng việc thiếu nhân lực có trình độ cao đã làm hạn chế khả năng thực thi và giám sát hiệu quả các dự án. Điều này đòi hỏi sự đầu tư mạnh mẽ vào đào tạo và phát triển nguồn nhân lực, nhằm đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng về chuyên môn trong lĩnh vực tài chính khí hậu tại Việt Nam.

Tóm lại, mặc dù tài chính khí hậu đóng vai trò quan trọng trong việc ứng phó với biến đổi khí hậu, nhưng việc huy động và sử dụng hiệu quả nguồn lực này vẫn đối mặt với nhiều thách thức. Để vượt qua, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa các chính phủ, tổ chức quốc tế và khu vực tư nhân, cùng với việc xây dựng các cơ chế tài chính minh bạch và hiệu quả.

4. Giải pháp thúc đẩy tài chính khí hậu hiệu quả

Thúc đẩy tài chính khí hậu hiệu quả tại Việt Nam là một yêu cầu cấp bách trong bối cảnh biến đổi khí hậu ngày càng tác động mạnh mẽ. Để vượt qua những thách thức hiện tại, cần có những giải pháp đồng bộ, kết hợp sự tham gia tích cực của Chính phủ, khu vực tư nhân và cộng đồng.

Trước hết, Việt Nam cần đa dạng hóa nguồn tài chính khí hậu, thu hút đầu tư từ khu vực tư nhân thông qua việc phát triển các công cụ tài chính như trái phiếu xanh, quỹ đầu tư xanh và tín dụng xanh. Các doanh nghiệp cần được tạo điều kiện để dễ dàng tiếp cận nguồn vốn cho các dự án thân thiện với môi trường, từ đó khuyến khích sự chủ động trong việc giảm phát thải khí nhà kính. Bên cạnh đó, Chính phủ nên tạo ra các cơ chế khuyến khích doanh nghiệp tham gia đầu tư vào các dự án bền vững thông qua việc giảm thuế, cung cấp các khoản vay ưu đãi và hỗ trợ kỹ thuật. Việc thành lập các quỹ hỗ trợ đổi mới sáng tạo trong lĩnh vực năng lượng tái tạo, giao thông xanh và nông nghiệp bền vững cũng sẽ là động lực để các doanh nghiệp mạnh dạn đầu tư.

Bên cạnh đó, việc hoàn thiện khung pháp lý và chính sách hỗ trợ có vai trò quan trọng. Chính phủ cần ban hành các chính sách ưu đãi về thuế, hỗ trợ lãi suất, cũng như các biện pháp khuyến khích đầu tư vào các dự án giảm thiểu và thích ứng với biến đổi khí hậu. Việc xây dựng một hệ thống pháp lý chặt chẽ và đồng bộ sẽ giúp quy trình phê duyệt các dự án tài chính khí hậu được thực hiện nhanh chóng và hiệu quả hơn. Đồng thời, cần rà soát, sửa đổi và bổ sung các quy định hiện hành để đảm bảo tính đồng nhất, minh bạch và hiệu quả trong việc triển khai các dự án tài chính khí hậu.

Một yếu tố khác không thể thiếu là tăng cường minh bạch và giám sát tài chính. Điều này góp phần đảm bảo việc phân bổ và sử dụng nguồn vốn đúng mục đích. Việc ứng dụng công nghệ số trong quản lý tài chính, xây dựng các hệ thống giám sát trực tuyến cũng là một giải pháp hiệu quả nhằm nâng cao tính minh bạch và kịp thời phát hiện các bất cập trong quá trình triển khai. Hơn nữa, cần có

các cơ chế giám sát độc lập từ các tổ chức phi chính phủ và cộng đồng, nhằm đảm bảo tính khách quan trong quá trình thực hiện các dự án.

Bên cạnh đó, việc phát triển nguồn nhân lực chuyên môn cao đóng vai trò then chốt. Cần tăng cường các chương trình đào tạo, bồi dưỡng kỹ năng và kiến thức về tài chính khí hậu cho đội ngũ nhân lực trong nước, nhất là đối tượng là các nhà quản lý, chính sách và doanh nghiệp. Đồng thời, khuyến khích các chương trình trao đổi học thuật và hợp tác nghiên cứu giữa các trường đại học, viện nghiên cứu trong nước với các tổ chức quốc tế sẽ tạo ra một thế hệ chuyên gia mới, có khả năng vận dụng linh hoạt các mô hình tài chính khí hậu tiên tiến từ các quốc gia phát triển. Đặc biệt, cần xây dựng các chương trình đào tạo mang tính thực tiễn, gắn liền với các dự án tài chính khí hậu, giúp đội ngũ nhân lực có cơ hội tiếp xúc và giải quyết trực tiếp các thách thức trong thực tiễn.

Không thể bỏ qua vai trò của hợp tác quốc tế trong huy động nguồn lực toàn cầu. Việt Nam cần tích cực tham gia các chương trình và sáng kiến quốc tế nhằm tìm kiếm cơ hội hợp tác, chia sẻ kinh nghiệm và tiếp cận các nguồn vốn ưu đãi. Việc thiết lập các quan hệ đối tác công tư (PPP) giữa Chính phủ Việt Nam và các tổ chức tài chính quốc tế sẽ mở ra cơ hội huy động vốn hiệu quả, đồng thời tạo điều kiện thuận lợi cho việc chuyển giao công nghệ và xây dựng năng lực quản lý dự án. Việc ký kết các thỏa thuận hợp tác song phương và đa phương cũng là một giải pháp quan trọng, giúp Việt Nam tiếp cận nhiều hơn với các mô hình tài chính khí hậu tiên tiến trên thế giới.

Cuối cùng, cần đẩy mạnh công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức cộng đồng về vai trò của tài chính khí hậu.

5. Kết luận

Việc thúc đẩy tài chính khí hậu hiệu quả tại Việt Nam đòi hỏi sự vào cuộc đồng bộ của nhiều bên, từ chính phủ đến khu vực tư nhân và cộng đồng. Các giải pháp nêu trên không chỉ góp phần tăng cường nguồn lực tài chính cho các dự án khí hậu mà còn tạo ra nền tảng vững chắc cho một nền kinh tế phát triển bền vững, thích ứng với biến đổi khí hậu trong tương lai ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

Báo cáo của OECD (2022), Báo cáo tại Hội nghị lần thứ 28 các Bên tham gia Công ước khung của Liên hợp quốc về biến đổi khí hậu (COP28).

Ngân hàng Thế giới (2022), Báo cáo Quốc gia về Khí hậu và Phát triển cho Việt Nam.

AFD (2023), Báo cáo "Tác động Biến đổi Khí hậu Quốc gia và Thích ứng - Báo cáo cuối cùng".

OECD (2023), Báo cáo "Triển vọng Kinh tế Đông Nam Á, Trung Quốc và Ấn Độ 2023".

Thủ tướng Chính phủ (2022), Quyết định số 896/QĐ-TTg phê duyệt Chiến lược Quốc gia về biến đổi khí hậu giai đoạn đến năm 2050.

Ngày nhận bài: 23/1/2025

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 6/2/2025

Ngày chấp nhận đăng bài: 25/2/2025

**ADVANCING CLIMATE FINANCE
FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

● **DANG THU TRANG**

Faculty of Finance,
University of Economics - Technology for Industries

ABSTRACT:

This study explores the critical role of climate finance in addressing the global challenge of climate change, emphasizing its dual function in supporting both mitigation efforts and adaptation strategies, particularly in developing countries. It examines key challenges in mobilizing adequate financial resources and evaluates international initiatives aimed at bridging the climate finance gap. Based on this analysis, the study proposes sustainable and effective financial mechanisms to enhance the accessibility and impact of climate finance.

Keywords: finance, climate, change, agriculture, resources.